

Assaig Judit Díaz Barneda

Sovietisme

Ara llibres publica un nou volum escrit per Ramon Breu (historiador i sociòleg) que centra l'atenció en la fascinació que en certs sectors de Catalunya es va sentir per l'URSS des de la seva creació. No és la primera vegada que s'analitza com l'arribada del comunisme va influir en el pensament i els esdeveniments de la primera meitat del segle XX (s'adjunta al final del llibre extensa bibliografia), però sí és la primera vegada que es diseca aquest fenomen cronològicament i de manera tan minuciosa des de la perspectiva catalana.

L'assaig està dividit en onze capítols que examinen com el model soviètic va determinar el posicionament ideològic d'un gruix important de la població, així com la fascinació que va generar entre els polítics, les classes culturals i la societat en general, encara que no fossin propers als postulats comunistes. Des del reticent Josep Pla al llibertari Àngel Pestaña, empesos per motivacions diferents, van voler anar a observar de primera mà què s'estava coent a l'URSS, com es feia això de posar en pràctica aquells postulats teòrics discutits fins a la sacietat i fer que el sistema funcionés. Les impressions que van fer arribar a Catalunya, ja fos per escrit o pel seu propi testimoni personal, van condicionar les reaccions d'una part de la societat catalana, especialment un cop iniciada la Guerra Civil.

L'aventura soviètica es va convertir no només en un tema de discussió dels cenacles polítics, sinó que va tenir un efecte crida en vessants menys transcendents, diríem, i més estètics. Es va convertir en el que ara anomenaríem un *trend topic*. Per il·lustrar aquesta fascinació, Ramon

Pla va viatjar a l'URSS ARXIU

Breu dedica uns capítols a analitzar com els models provinents del cinema, el cartellisme i la poesia van influir en l'expressió estètica catalana. L'entrada dels nous estímuls va trencar els motlles de l'art d'origen burgès i els va modelar per fer-los vehicle del proselitisme del proletariat.

La tesi que es repeteix com un fil conductor és la següent: les arrels de la fascinació pel país dels soviets a Catalunya provenen del fet que, ni que fos en teoria, l'URSS garantia el respecte a les nacionalitats que integraven el seu territori. Però com s'anava demostrant a mesura que els esdeveniments ho feien evident, aquest respecte a les petites nacions dins de l'URSS es va quedar en els llimbs de les intencions incomplotes. Els simpatitzants de les esquerres nacionalistes a Catalunya s'havien enamorat d'una metàfora, d'un símbol, d'un somni que venia de Moscou. *

La Catalunya soviètica
El somni que venia de Moscou
Autor: **Ramon Breu**
Editorial: **Ara Llibres**
Pàgines: **192**
Preu: **19,90 euros**

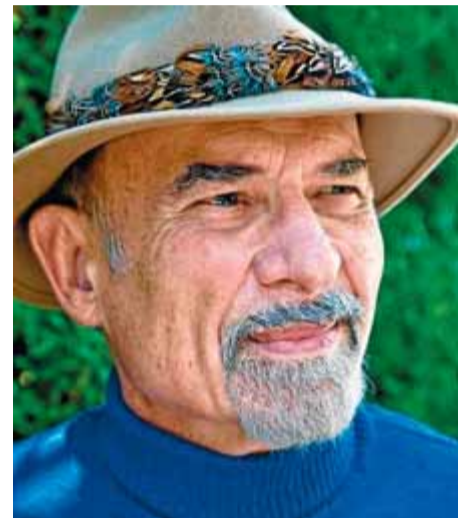
Narrativa David Castillo

Horror latent

Quan creus que ja ho has sentit tot sobre l'Holocaust, algun supervivent et torna a fer emmudir. La qualitat creativa de qui ho exposa afecta, així mateix, en la commoció de qui ho rep. Per aquest motiu vaig agafar amb interès la narració *En el cor de la nit*, escrita pel gran narrador nord-americà Irvin D. Yalom, signada a quatre mans amb Robert L. Brent, pseudònim darrere el qual s'amaga un dels personatges de la història, que no ha volgut revelar la identitat.

Protagonitzada per dos metges que havien estudiat plegats i que assumeixen la senectut, *En el cor de la nit* és una *nouvelle* inquietant que es capbussa en el territori dels somnis i dels traumes dels que van patir directament o indirecta la massacre que van provocar els hitlerians. Tal com explica des de l'omnisciència el personatge narrador: «Bob havia patit l'Holocaust i des d'aquella època tenia dues vides: la diürna, quan feia de cirurgià cardíac afable, implicat i incansable, i la nocturna, quan els fragments dels records terribles se li passejaven pels somnis.» Introvers i misteriós i enigmàtic, Bob és per al narrador el revers de la seva vida ideal a l'Amèrica protectora, «envoltat d'amics, protegit per la família, preocupat per la llargada de les meves corbates, per la meua manera ridícula de ballar i per la política de la fraternitat. Em sentia innocent, tou, flàccid». Des d'aquest contrapunt, la narració es construeix minuciosa, amb economia sentimental, però amb la grandesa dels millors narradors americans contemporanis, Bellow, Malamud, Roth i Mailer.

Yalom i Brent capten la vida escindida entre la quotidianitat i el dolor. En l'exercici d'autoanàlisi, Bob confessa que la

El narrador Irvin Yalom REID YALOM

seua professionalitat obsessiva està motivada pel risc que assumeix com a cirurgià cardioràctic, el primer a implantar un cor parcialment artificial seguit d'un període de supervivència llarg. Les sales d'operació i després la investigació en països complicats són els estímuls per pal·liar la sensació de perill dels anys que va patir a Budapest, amb documentació falsa i perseguit per la policia política hongaresa mentre veia com exterminaven la família, els amics i tota la comunitat jueva de la ciutat. Els detalls de l'horror no cal repetir-los, però l'encert d'*En el cor de la nit* radica en la contenció, en l'adequació entre els sentiments i la manera d'actuar del cirurgià. També en la visió del seu amic, el narrador psiquiatra. En una de les confidències, un explica a l'altre que el perill el calma. Els ressorts de l'ànima humana són presents en aquesta petita obra mestra, on menys és més. *

En el cor de la nit
Autor: **Irvin Yalom**
Traducció:
Laura Baena
Editorial: **1984**
Barcelona, 2011
Pàgines: **62**
Preu: **7,5 euros**

Novel·la Marta Monedero

Socotra, l'illa impossible

Socotra, la isla de los genios
Autor: **Jordi Esteva**
Editorial: **Atalanta**
Barcelona, 2011
Pàgines: **362**
Preu: **23 euros**

Protegida de la globalització gràcies als forts vents, amb un ritme propi, uns habitants que encara parlen la llengua antiquíssima de la reina de Saba i són capaços de convocar els poders màgics sobre els quals especulaven antics viatgers com Marco Polo, Heròdot i el mític Simbad, Socotra és una illa recòndita, d'aus mitològiques, de cels estrellats i d'àrabs solidaris. Qui no desitjaria anar a un lloc quasi impossible i tan allunyat del món com del pas del temps?

Socotra, l'illa de la felicitat en

sànskrit, és un puntet que emergeix a l'oceà Índic (al sud-est de la península Aràbiga) dibuixat pel perfil d'una costa aspra i abrupta, sense refugis naturals, que apareix i desapareix entre núvols i tempestes. Per això els vells mariners temien acostar-s'hi i, encara ara, arribar-hi per mar no és una tasca fàcil.

Si l'anterior llibre del fotògraf i escriptor Jordi Esteva *Els àrabs del mar* —un títol bàsic en qualsevol biblioteca de viatges— podia comparar-se a una producció de Hollywood, *Socotra, la isla de los genios*

seria un film independent, original i càlid, d'aquells que ens roben el cor sense adonar-nos-en. L'autor juga amb les eines literàries per transmetre'ns un viatge en el temps en primera persona. Un viatge que navega entre la història i la llegenda, la geografia i la màgia per explicar-nos com de petit jugava amb una bola del món i somiava amb aquesta illa remota i misteriosa on fa la sensació que es poden veure volar els dinosaures. Una illa rica en mirra, encens, l'arbre de la sang de drac, amb una saba vermella que els gladiadors

usaven per guarnir-se abans de sortir a lluitar; i plantes d'aquell àloe que buscava Alexandre el Gran perquè cicatrizzava les ferides del combat.

Relat encantador i exquisidament editat, *Socotra, la isla de los genios* ens guia per un espai de quimeres, un lloc on el planeta conserva traces d'un món que es perd. Esteva ens l'embolica i il·lustra amb unes fotografies precioses i una prosa polida, com si fos un fetiller que dansa buscant la bellesa i el seu jo més autèntic entre el passat personal i el passat de l'espai per on viatja. *